

SOUBĚH ZAMĚŠTNÁNÍ SE SVČ

Ing. ANTONÍN DANĚK

Je vcelku běžnou situací, když si občané mimo výkon svého zaměstnání ještě podnikatelsky přivydělávají. Z hlediska placení pojistného na zdravotní pojištění je důležité, kterou svoji činnost považuje pojištěnec za hlavní, resp. vedlejší zdroj příjmů. Hlavním zdrojem příjmů mohou být pro tento účel buď příjmy ze zaměstnání (případně společně s některými dalšími příjmy), nebo příjmy ze samostatné výdělečné činnosti. Vzhledem ke skutečnosti, že příjmy po odpočtu výdajů v podnikatelské činnosti jsou zpravidla známy až při podání daňového přiznání, považují se za směrodatné údaje a vlastní posouzení osoby samostatně výdělečně činné (OSVČ), popřípadě údaje uvedené na titulní straně Přehledu podávaného OSVČ. Nicméně tuto důležitou skutečnost sděluje pojištěnec zdravotní pojišťovně podle skutečnosti tehdy, když začíná při zaměstnání podnikat nebo když jako OSVČ nastoupí do zaměstnání.

Zaměstnaná osoba, která se rozhodla zároveň i podnikat, musí splnit především oznamovací povinnost bez ohledu na skutečnost, zda bude tato její podnikatelská činnost hlavním nebo vedlejším zdrojem příjmů. To tedy znamená, že do osmi dnů po zahájení samostatné výdělečné činnosti je povinna se přihlásit u příslušné zdravotní pojišťovny, kde musí být pojištěna z titulu všech svých činností. U osob podnikajících na základě živnostenského oprávnění lze splnit oznamovací povinnost i prostřednictvím Centrálních registračních míst, zřízených při obecních živnostenských úřadech, a to vyplněním tiskopisu nazvaného Jednotný registrační formulář.

ZAMĚŠTNÁNÍ JAKO HLAVNÍ ZDROJ PŘÍJMŮ V SOUBĚHU SE SVČ

Osoba samostatně výdělečně činná, pro kterou je podnikání jejím hlavním (resp. jediným) zdrojem příjmů, platí od ledna 2016 měsíční zálohy na pojistné alespoň v minimální zákonné výši 1 823 Kč. Tato podmínka platí i v případě, že za rozhodné období kalendářního roku 2016 vykáže ztrátu, nikoli zisk.

Odlíšný je pak způsob placení pojistného na zdravotní pojištění osobami provádějícími samostatnou výdělečnou činnost (SVČ) vedle svého zaměstnání, přičemž tato SVČ je pro ně vedlejším zdrojem příjmů. Tyto osoby nemusejí platit měsíční zálohy na pojistné a pojistné na zdravotní pojištění za rok 2016 pak v roce 2017 jednorázově doplatí do 8 dnů po podání Přehledu o zaplacených zálohách, příjmech a výdajích.

Osoba podnikající při zaměstnání se může rozhodnout i pro druhou alternativu. Pokud předpokládá vyšší příjmy a jednorázové zaplacení pojistného do 8 dnů po podání Přehledu by pro ni mohlo znamenat neúměrnou finanční zátěž, může zvolit možnost platit pravidelně zálohy na pojistné dle vlastní úvahy a rozdíl mezi zaplacenými zálohami a vypočtenou výší pojistného pak ve zmíněné osmidenní lhůtě po podání Přehledu doplatit.

Způsoby placení pojistného na zdravotní pojištění v případě SVČ jako vedlejšího zdroje příjmů si předvedeme na následujících dvou příkladech:

PŘÍKLAD 1

Zaměstnanec začal při zaměstnání podnikat dne 1. března 2016. Předpokládáme, že za rok 2016 dosáhne zisku, tj. rozdílu mezi příjmy a výdaji, 62 000 Kč. Zálohy na pojistné v roce 2016 neplatí a do 8 dnů po podání Přehledu za rok 2016 (tedy v roce 2017) bude povinen odvést příslušné zdravotní pojišťovně pojistné, které se vypočte následujícím způsobem:

$$(62\,000 \times 0,5) \times 0,135 = 4\,185 \text{ Kč}$$

kde

62 000 = rozdíl mezi příjmy a výdaji

0,5 = 50 % příjmů po odpočtu výdajů (vyměřovací základ)

0,135 = 13,5 % sazba pojistného

PŘÍKLAD 2

Zaměstnanec začne při zaměstnání podnikat od 1. června 2016. Předpokládáme jeho zisk (neboli rozdíl mezi příjmy a výdaji) za rok 2016 ve výši 152 000 Kč. Pravidelně bude platit měsíční zálohy 600 Kč, na zálohách tedy zaplatí za období červen–prosinec 2016 částku 4 200 Kč (7 x 600). Do 8 dnů po podání Přehledu za rok 2016 bude povinen zaplatit zdravotní pojišťovně doplatek, který se vypočte následovně:

$$\text{Celkové pojistné činí: } (152\,000 \times 0,5) \times 0,135 = 10\,260 \text{ Kč}$$

Na zálohách bude zaplacen: 4 200 Kč

Tento zaměstnanec, který současně podniká, bude povinen zaplatit v roce 2017 v zákonem stanovené osmidenní lhůtě po podání Přehledu za rok 2016 doplatek pojistného ve výši 6 060 Kč (10 260 – 4 200).

SOUBĚH SVČ A ZAMĚŠTNÁNÍ

V praxi se vyskytují případy, kdy příjem zaměstnance, který je současně osobou samostatně výdělečně činnou, nedosahuje minimální mzdy. Musí být zájemem jak zaměstnavatele, tak zaměstnance, aby bylo pojistné za rozhodné období kalendářního měsíce (zaměstnání) nebo kalendářního roku (SVČ) odvedeno v souladu se zákonem, neboť nedodržení minimálního vyměřovacího základu lze ze strany zdravotní pojišťovny v rámci kontroly placení pojistného u zaměstnavatele snadno zjistit porovnáním výše příjmu v zaměstnání a zařazením takového zaměstnance jako OSVČ.

PŘÍKLAD 3

Pojištěnec začal při zaměstnání podnikat, má tedy souběh zaměstnání se samostatnou výdělečnou činností. Pravidelný hrubý příjem v zaměstnání činí 6 200 Kč, nicméně svoji SVČ nepovažuje za hlavní zdroj příjmů. Lze pro účely placení pojistného na zdravotní pojištění počítat příjmy ze zaměstnání a ze SVČ, nebo musí být dodržen minimální vyměřovací základ v některé z těchto činností?

Z hlediska placení pojistného na zdravotní pojištění nelze počítat příjmy ze zaměstnání s příjmy ze SVČ. Naopak, právní úprava platná ve zdravotním pojištění jednoznačně stanoví, že minimální vyměřovací základ musí být dodržen buď v zaměstnání, nebo v SVČ. Pokud se pojištěnec v daném případě rozhodne, že hlavním zdrojem jeho příjmů bude zaměstnání, pak:

- musí být zaměstnavatelem odvedeno pojistné z minimálního vyměřovacího základu 9 900 Kč, tedy včetně doplatku pojistného do tohoto zákonného minima;
- není povinností pojištěnce platit jako OSVČ zálohy na pojistné, ale pojistné zaplatí jednorázově do osmi dnů po podání Přehledu sazbou 13,5 % z 50 % skutečné výše příjmů po odpočtu výdajů.

Kdyby si pojištěnec zvolil jako hlavní zdroj příjmů samostatnou výdělečnou činnost, pak platí následující:

- jako OSVČ musí platit zálohy na pojistné alespoň v minimální povinné výši, v roce 2016 tedy nejméně v částce 1 823 Kč;
- v zaměstnání se odvádí pojistné ze skutečné výše příjmu, tedy bez dopočtu do minimálního vyměřovacího základu 9 900 Kč.

V takovém případě dokladuje pojištěnec zaměstnavateli čestným prohlášením, že v rámci své SVČ platí alespoň minimální zálohy ve smyslu zákona.

I když je samostatná výdělečná činnost vedlejším zdrojem příjmů a zálohy na pojistné se neplatí, musí pojištěnec řádně splnit oznamovací povinnost, to znamená oznámit zdravotní pojišťovně v zákonné osmidenní lhůtě zahájení (ukončení) své SVČ.

K odvodu pojistného alespoň z minimálního vyměřovacího základu nepřihlíží zaměstnavatel tehdy, pokud se jedná o osobu vyjmenovanou v ustanovení § 3 odst. 8 zákona č. 592/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů, například „státního pojištěnce“.

„STŘÍDÁNÍ“ ZAMĚSTNÁNÍ SE SVČ

V rámci kalendářního roku mohou nastat situace, kdy je pojištěnec po část roku zaměstnancem a po část roku osobou samostatně výdělečně činnou.

PŘÍKLAD 4

Pojištěnec začne podnikat v dubnu 2016 a bude platit minimální zálohy 1 823 Kč. Poté nastoupí od 1. června 2016 do zaměstnání s pravidelným měsíčním příjmem 24 000 Kč. Toto zaměstnání ukončí ke dni 30. září 2016 a poté bude nadále pouze OSVČ.

V měsících červnu až září 2016 se musí pojištěnec s ohledem na výši příjmů rozhodnout, zda je za dané situace jeho SVČ hlavním či vedlejším zdrojem příjmů. Pokud by byla samostatná výdělečná činnost nadále hlavním zdrojem jeho příjmů, platil by tento pojištěnec i za měsíce červen až září minimální zálohy. V opačném případě by pak:

- oznámil „své“ zdravotní pojišťovně, že se jeho SVČ stala od června 2016 vedlejším zdrojem příjmů a přestal by na příslušné měsíce platit zálohy;
- nejpozději do 10. října 2016 zdravotní pojišťovně sdělil, že se jeho SVČ opět stala hlavním zdrojem příjmů, tedy s povinností platit měsíční zálohy 1 823 Kč.

OSOBY, ZA KTERÉ PLATÍ POJISTNÉ STÁT

Tyto zaměstnané nebo podnikající osoby jsou zvýhodněny v tom smyslu, že nemusí dodržet minimální vyměřovací základ ani v zaměstnání ani v SVČ. Podmínkou pro uplatnění tohoto postupu je skutečnost, že zařazení v kategorii „hrazené státem“ trvá po celý kalendářní měsíc.

PŘÍKLAD 5

Osoba samostatně výdělečně činná (například starobní důchodce) začala podnikat v únoru 2016 a současně je zaměstnána s měsíčním hrubým příjmem 6 500 Kč.

V zaměstnání odvádí zaměstnavatel pojistné sazbou 13,5 % ze skutečné výše příjmu bez povinnosti dopočtu do minimálního vyměřovacího základu.

V rámci SVČ taktéž nemusí tato osoba respektovat minimální vyměřovací základ, což kromě jiného znamená, že v prvním roce její samostatné výdělečné činnosti (2016) se na ni nevztahuje povinnost placení záloh na pojistné. V dalších letech však již tato povinnost vznikne za předpokladu, že takto podnikající osoba vykáže za rozhodné období předcházejícího kalendářního roku kladný výsledek své SVČ, tedy za situace, kdy příjmy podléhající povinnosti placení pojistného převyšují výdaje na jejich dosažení, zajištění a udržení. Pokud však bude osoba nadále zaměstnána a prohlásí, že SVČ není hlavním zdrojem jejích příjmů, nebude muset zálohy platit.

Obdobný postup platí i pro ostatní osoby, za které je plátcem pojistného stát, například pro poživatele jiných druhů důchodů, studenty, ženy na mateřské a osoby na rodičovské dovolené a další.

PLNĚNÍ OZNAMOVACÍ POVINNOSTI

Zaměstnanci, kteří jsou zároveň podnikateli, si musejí uvědomit, že zahájení a rovněž i ukončení SVČ jsou povinni oznámit příslušné zdravotní pojišťovně do 8 dnů po zahájení (ukončení) této činnosti¹. V opačném případě jim může být ze strany zdravotní pojišťovny uložena dle § 44 citovaného zákona pokuta až do výše 10 000 Kč, při opakovaném nesplnění oznamovací povinnosti může pokuta dosáhnout částky až 20 000 Kč. ■

Autor článku je expertem v oblasti zdravotního pojištění.

¹ Viz ustanovení § 10 odst. 3 zákona č. 48/1997 Sb., ve znění pozdějších předpisů

VE SBÍRCE ZÁKONŮ VYŠLO

● Částka 129 – rozeslána dne 23. listopadu 2015

303. Vyhláška o nákladových indexech věkových skupin pojištěnců veřejného zdravotního pojištění pro rok 2016
Datum účinnosti od: 1. ledna 2016

● Částka 131 – rozeslána dne 27. listopadu 2015

309. Vyhláška o stanovení výše základních sazeb zahraničního stravného pro rok 2016
Datum účinnosti od: 1. ledna 2016

● Částka 135 – rozeslána dne 7. prosince 2015

317. Zákon, kterým se mění zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony
Datum účinnosti od: 7. prosince 2015

